

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Opdrachtgever

UWV

Onderzoek

Duiding Arbeidsmarktontwikkelingen

2014-I

Startdatum – 1 januari 2014

Einddatum – 28 februari 2014

Categorie

Arbeidsmarkt

Duiding Arbeidsmarktontwikkelingen 2014- I

[Link naar bestand](#)

<http://www.onderzoekwerkeninkomen.nl/rapporten/fhb3i6cn>

Duiding Arbeidsmarktontwikkelingen 2014-I

februari 2014

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
1. Ontwikkelingen 4e kwartaal 2013	3
1.1. Economie trekt aan	3
1.2. Export groeit	4
1.3. Aantal uitzenduren groeit weer	5
1.4. Aantal ontstane vacatures daalt niet verder	6
1.5. Aantal verleende ontslagvergunningen groeit minder snel	6
1.6. Aantal faillissementen blijft hoog	7
1.7. Twee jaar krimp van de werkgelegenheid	8
1.8. Drie honderd duizend banen minder in vijf jaar tijd	8
1.9. Beroepsbevolking neemt af	10
1.10. Instroom in de WW hoog	11
1.11. Arbeidsmarktontwikkelingen in vijf jaar	12
2. Verwachtingen 2014	13
2.1. Consumenten veel minder pessimistisch	13
2.2. Wel economische groei, niet meer banen	14
2.3. Aantal WW-uitkeringen in 2014 verder omhoog	14
Bijlage I Ingeschreven werkzoekenden	15
Colofon	16

Samenvatting

Economie groeit voorzichtig; werkgelegenheid nog niet

De arbeidsmarkt wordt sterk bepaald door de economie en de economie lijkt zich te herstellen. Het zwaartepunt van de indicatoren in de Conjunctuurklok die het Centraal Bureau voor de Statistiek onderscheid, verschuift van laagconjunctuur naar de herstelfase.

We tekenen daarbij aan dat de economische groei nog altijd beperkt en broos is. Consumenten, overheid en bedrijven besteden in het vierde kwartaal minder. De export blijft de groeimotor. De economische omstandigheden vertalen zich naar de volgende arbeidsmarktontwikkelingen:

1. Het aantal uitzenduren groeit in november en december voor het eerst in bijna 2 jaar.
2. Het aantal vacatures dat ontstaat blijft laag.
3. Het aantal banen is in 2013 verder afgenomen.
4. Het aantal door UWV verleende ontslagvergunningen is hoger dan een jaar geleden.
5. Het aantal faillissementen blijft hoog.

De arbeidsmarktontwikkelingen zijn dus met uitzondering van de groei van het aantal uitzenduren niet onverdeeld gunstig. Als we wat preciezer kijken, dan lijkt de arbeidsmarkt toch licht aan de beterende hand:

1. Groeicijfers van het aantal ontslagvergunningen en faillissementen nemen af.
2. Het aantal vacatures dat ontstaat is in het vierde kwartaal iets hoger dan hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar.

Vraag en aanbod op de arbeidsmarkt reageren – deels vertraagd – op wijzigingen van de economische omstandigheden:

- De vraag naar arbeid door werkgevers neemt in het vierde kwartaal van 2013 – ten opzichte van het derde kwartaal – opnieuw af. Ten opzichte van een geheel jaar geleden zien we een daling van het aantal banen met 1,7%.
- Het aanbod van arbeid door werknemers neemt ook in het vierde kwartaal van dit jaar af. De omvang van de beroepsbevolking in het vierde kwartaal is 0,5% lager dan een jaar terug.

Aan de ene kant betekent minder vraag naar arbeid meer werkzoekenden. Aan de andere kant betekent minder aanbod van arbeid minder werkzoekenden. Per saldo loopt het aantal werkzoekenden verder op. Ook het aantal WW-uitkeringen blijft stijgen. Eind december was het aantal WW-uitkeringen (ontslagwerkloosheid) bijna 438 duizend: een groei ten opzichte van een jaar geleden met bijna 100 duizend (+29%). Een dergelijk hoog niveau van het aantal WW-uitkeringen in deze periode van het jaar is niet eerder voorgekomen. Dit hoge niveau krijgt extra reliëf als men erbij betreft dat de uitkeringsduur thans korter is (dat reduceert het aantal WW-uitkeringen). Daar staat tegenover dat de arbeidsmarkt (gemeten in het aantal banen) nu zo'n 20% groter is dan destijds (dit vergroot het aantal WW-uitkeringen). Per saldo karakteriseren we het niveau van WW-uitkeringen als hoog.

In 2014 nog groei van de werkloosheid en het aantal WW-uitkeringen

Het huidige conjunctuurbeeld wordt stapje voor stapje beter. De economische bureaus van de vier grote Nederlandse banken, DNB en CPB verwachten unaniem een lichte economische groei. Dit komt vooral voort uit export en aantrekkende investeringen van bedrijven. Van consumenten wordt nog geen groeibijdrage verwacht. Weliswaar verbetert het consumentenvertrouwen snel, maar is het eind 2013 nog negatief. Bovendien wordt de verwachte koopkrachtverbetering in 2014 door huishoudens niet alleen voor consumptie gebruikt. Zo drukken de lagere huizenprijzen en de lagere werkgelegenheid de consumptiegroei.

De economische bureaus van de grote Nederlandse banken, het CPB en de Nederlandse Bank verwachten voor 2014 een verdere groei van de werkloosheid met tussen de 9 en 12%. Deze toename heeft meerdere oorzaken. Zo is de normale productiviteitsgroei van arbeid al voldoende om de verwachte economische groei te realiseren. Daar zijn geen extra mensen voor nodig. Daarnaast krimpt in een groot deel van de bedrijven de personeelsomvang nog als gevolg van de tegenvallende bedrijfsresultaten in het afgelopen jaar en leiden overheidsbezuinigingen tot minder banen in de collectieve sector. Ten slotte groeit dit jaar de beroepsbevolking, zodat er per saldo meer mensen zijn bij een kleiner aantal banen. In lijn met de olopemde werkloosheid verwacht UWV dat het aantal WW-uitkeringen in 2014 tot 485 duizend groeit.

1. Ontwikkelingen 4e kwartaal 2013

1.1. Economie trekt aan

De ontwikkelingen in de economie werken – gedeeltelijk met vertraging – door naar de arbeidsmarkt. In de *conjunctuurklok* vat het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) de ontwikkelingen van een aantal indicatoren over de economie samen. Het CBS signaleert het afgelopen halfjaar dat het conjunctuurbeeld steeds minder negatief is en zelfs verbeterd¹. Eind januari ligt het zwaartepunt van de indicatoren in de Conjunctuurklok in de fase van herstel. Het herstel is evenwel broos: op vier na presteren alle vijftien indicatoren in de Conjunctuurklok nog onder hun langjarige trend.

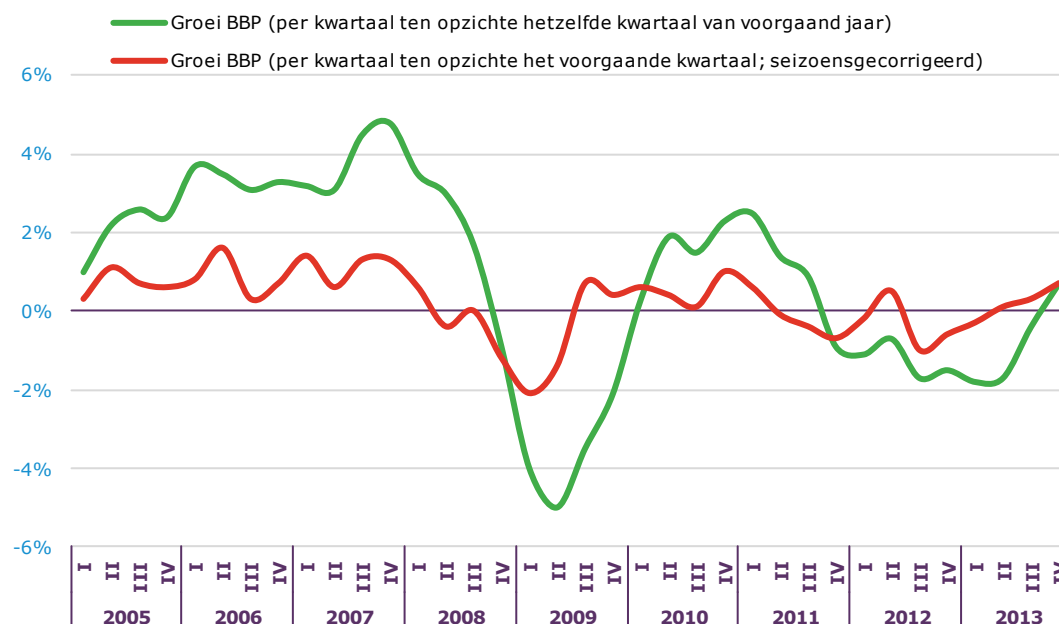
De belangrijkste graadmeter van de economie is de ontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product in Nederland (BBP). Deze economische groei is gelijk aan de toename van de consumptie van de huishoudens en de overheid, de investeringen van bedrijven en de export (verminderd met de import).

Deze graadmeter groeit al drie kwartalen op rij. De groei bedraagt 0,7% ten opzichte van het kwartaal ervoor, maar ook 0,7% ten opzichte van het vierde kwartaal van 2012 (de rode en de groene lijn in figuur 1.1). Over 2013 als geheel is de omvang van de economie 0,8% kleiner dan in 2012.

Positieve groeicijfers over het vierde kwartaal van 2013 zijn er ook in Duitsland (0,4%) en Frankrijk (0,3%).

Huishoudens hebben in het vierde kwartaal 0,8% minder besteed aan goederen en diensten dan een jaar eerder. De consumptie krimpt nu bijna drie jaar achtereen. De consumptie door de overheid was in het vierde kwartaal 0,6 procent lager dan een jaar eerder. Dit is vooral toe te schrijven aan de teruggelopen uitgaven aan het openbaar bestuur. De zorguitgaven nemen wel iets toe. Positief is de groei van 5% van de investeringen, vooral in bedrijfswagens en –gebouwen, machines en installaties en computers. De motor van de Nederlandse economie – de export – laat het vierde kwartaal van 2013 een bescheiden groei zien (0,4%)².

Figuur 1.1 Nederlandse economische ontwikkeling per kwartaal, tot en met vierde kwartaal 2013 (CBS)

¹ CBS Conjunctuurbericht, '[Conjunctuurbeeld verbetert verder](#)', 7 februari 2014.

² CBS Persbericht '[Economie groeit met 0,7 procent](#)', 14 februari 2014.

Box 1.1 Drie soorten cijfers duiden ontwikkelingen

Ontwikkelingen in economie en banen worden door het Centraal Bureau voor de Statistiek op drie manieren weergegeven. Elk cijfer heeft zijn eigen kracht en de verschillende cijfers worden in de media door elkaar heen gebruikt.

- Kwartaal-op-kwartaal cijfer. Dit cijfer geeft – gecorrigeerd voor het seizoen – de ontwikkelingen weer ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Voordeel van het kwartaal-op-kwartaal cijfer is dat het snel de ontwikkelingen in beeld brengt. Nadeel is dat – voor de seizoenscorrectie – een model gebruikt wordt, dat altijd een benadering van de werkelijkheid is.
- Jaar-op-jaar cijfer. Het jaar-op-jaar cijfer geeft de ontwikkeling weer ten opzichte van hetzelfde kwartaal één jaar eerder. Voordeel van het jaar-op-jaar cijfer is dat het de ontwikkeling in het afgelopen jaar samenvat zonder dat een modelmatige correctie voor het seizoenseffect nodig is. Nadeel is dat ontwikkelingen met vertraging zichtbaar worden.
- Gemiddeld jaarcijfer. Het voordeel is dat het cijfer de informatie over een geheel kalenderjaar samenvat.

Ter illustratie geven we hier de drie cijfers voor 2011-2013 van de economische groei:

	Groei		
	kwartaal-op-kwartaal	jaar-op-jaar	gemiddelde jaarcijfer
1e kwartaal 2012	-0,2%	-1,1%	
2e kwartaal 2012	0,5%	-0,7%	
3e kwartaal 2012	-1,0%	-1,7%	
4e kwartaal 2012	-0,6%	-1,5%	
Geheel 2012			-1,2%
1e kwartaal 2013	-0,3%	-1,8%	
2e kwartaal 2013	0,1%	-1,7%	
3e kwartaal 2013	0,3%	-0,4%	
4e kwartaal 2013	0,7%	0,7%	
Geheel 2013			-0,8%

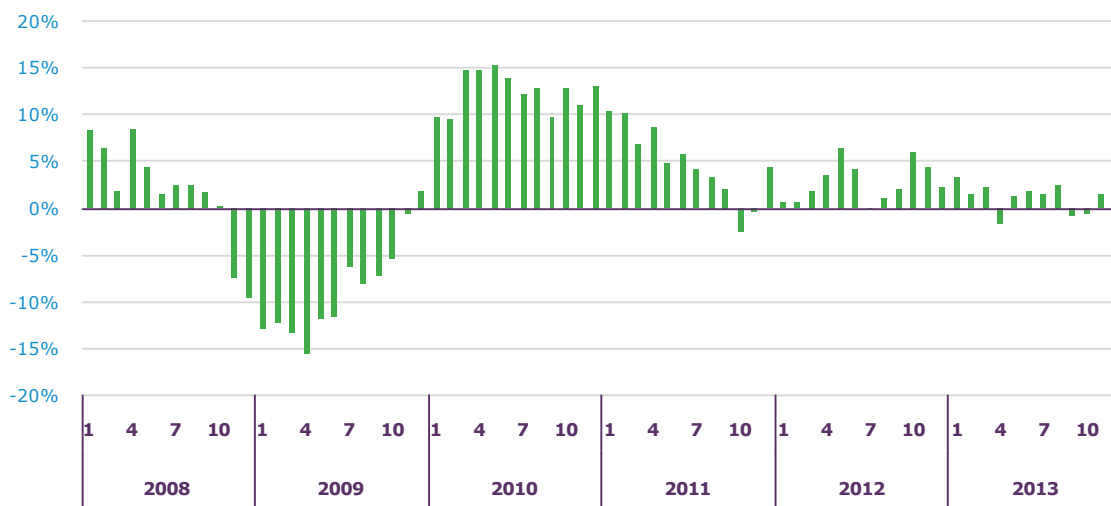
In deze notitie willen we vooral aansluiten bij de meest recente ontwikkelingen en bespreken we hier vooral het kwartaal-op-kwartaal cijfer en het jaar-op-jaar cijfer.

1.2. Export groeit

De wereldhandel is een belangrijk gegeven voor de Nederlandse open economie. Immers de Nederlandse uitvoer hangt sterk van de wereldhandel af. Nederland verdient ongeveer een derde van het bruto binnenlands product via de export. Een snelle indicatie geeft het CBS in maandcijfers. In december maakte de export pas op de plaats vergeleken met een jaar eerder.³ Volgens de meting van de economische groei groeit de export op kwartaalbasis met 0,4%.

³ CBS Conjunctuurbericht 'Export vrijwel onveranderd in december', 14 februari 2014.

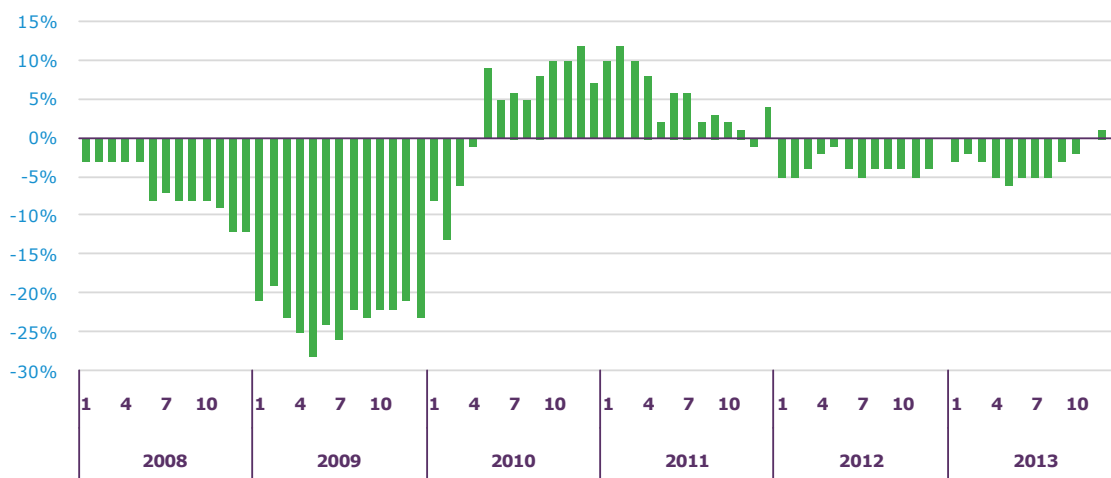
Figuur 1.2 Ontwikkeling uitvoer goederen per maand (werkdaggecorrigeerd volume) ten opzichte van een jaar geleden, tot en met december 2013 (CBS)

1.3. Aantal uitzenduren groeit weer

Economische ontwikkelingen zijn snel zichtbaar in de uitzendmarkt. Het aantal uitzenduren nam volgens de Algemene Bond van Uitzendondernemingen (ABU) – goed voor 60% van de uitzendmarkt – in de maanden januari-oktober 2013 af. In november en december van 2013 zijn twee jaar krimp afgesloten met voorzichtige groei van het aantal uitzenduren.

Figuur 1.3 Ontwikkeling van het aantal uitzenduren volgens de ABU per verslagperiode tot en met december 2013 (ten opzichte van een geheel jaar eerder)

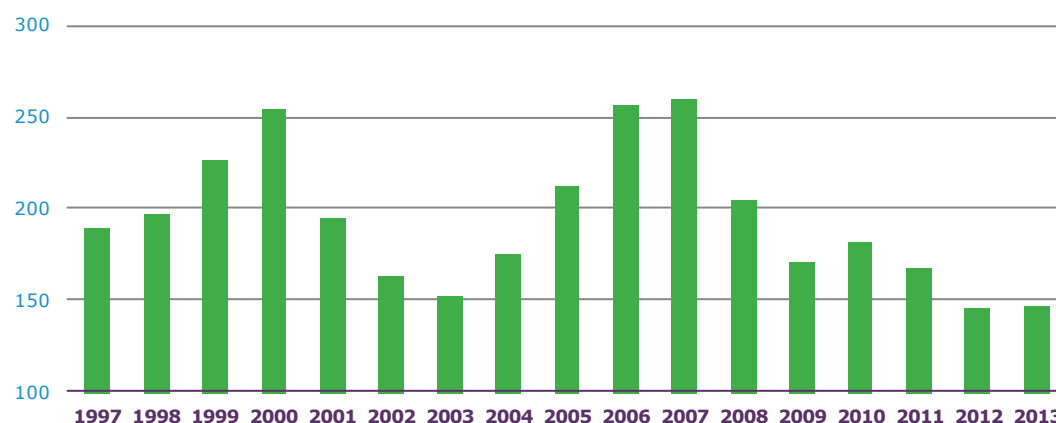
1.4. Aantal ontstane vacatures daalt niet verder

Vacatures zijn een belangrijke arbeidsmarktindicator. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) meet de totale vacaturemarkt in Nederland. Twee meetpunten zijn veel gebruikt:

- Het aantal openstaande vacatures.
 - o Dit aantal neemt in het vierde kwartaal van 2013, na correctie voor seizoensinvloeden, toe met 3 duizend tot 97 duizend.
 - o Daarmee is net als in het voorgaande kwartaal sprake van een toename van het aantal openstaande vacatures.
 - o Nagenoeg alle sectoren laten een lichte stijging zien, behalve de financiële instellingen.
- Het aantal vacatures dat in een kwartaal ontstaat.
 - o Dit meetpunt geeft een indicatie van de kansen op een baan voor werkzoekenden en is het vierde kwartaal 146 duizend: traditioneel lager dan in het derde kwartaal. In verband met seizoensinvloeden is een vergelijking met het een vol jaar geleden beter: dan zien we zelfs een lichte toename van 0,7%.

Figuur 1.4 Aantal ontstane vacatures per kwartaal, Vierde kwartalen 1997 – 2013 (CBS)

X.1000

Het lage, maar stabiliserende aantal vacatures correspondeert met de verwachtingen van werkgevers over het aantal banen in Nederland. Uit de Manpower Employment Outlook Survey blijkt namelijk dat er voor het eerste kwartaal van 2014 per saldo een evenwicht is tussen het percentage werkgevers dat verwacht dat het totaal aantal werknemers op hun vestiging zal toenemen en het percentage werkgevers dat juist een afname van het aantal werknemers op hun vestiging verwacht (zie paragraaf 1.7). 93% van de werkgevers verwacht geen verandering. Daarmee blijft het sentiment op de arbeidsmarkt sterk afwachtend en ook nog weinig uitnodigend voor mensen om van baan te wisselen (waardoor vacatures zouden ontstaan).

Kortom werkgevers zijn zeer voorzichtig met het openstellen van nieuwe vacatures.

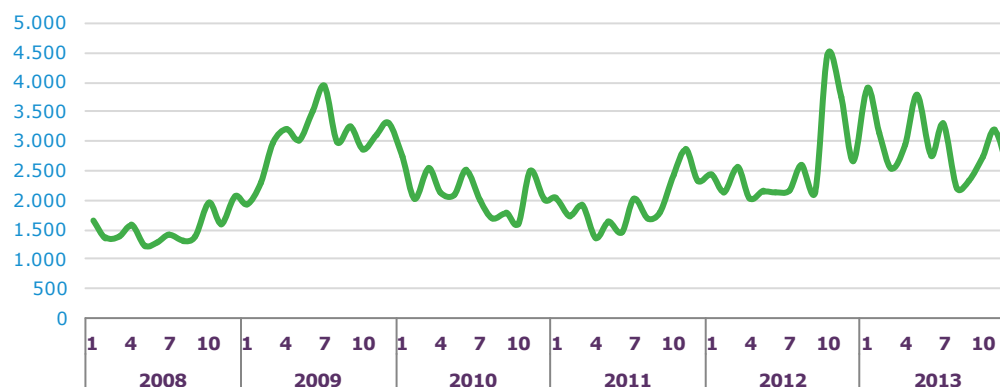
1.5. Aantal verleende ontslagvergunningen groeit minder snel

De kleinere omvang van de economie betekent ook minder behoefte aan personeel in de bedrijven. De inkrimping van het personeelsbestand gaat via vrijwillig vertrek. Maar als de afzet scherp afneemt en er niet snel een verbetering van de marktomstandigheden wordt verwacht, moet een werkgever soms overgaan tot gedwongen ontslag. Er zijn dan twee ontslagroutes: via de kantonrechter of via een vergunning van UWV. Zelfstandigen die moeten stoppen of tijdelijke contracten die niet worden verlengd, komen niet tot uiting in ontslagcijfers.

Vanaf september 2011 laat het aantal verleende ontslagvergunningen door UWV een stijgende trend zien. In 2013 zijn de fluctuaties van maand tot maand groot, maar uiteindelijk zijn door UWV in 2013 meer dan 35.000 ontslagvergunningen verleend, 13% meer dan in 2012.

Wel tekent zich een omslag af. In de laatste drie maanden van 2013 was het aantal ontslagvergunningen telkens kleiner dan in dezelfde maanden van 2012. Daarmee wijst ook deze indicator in de richting van herstel van de economie.

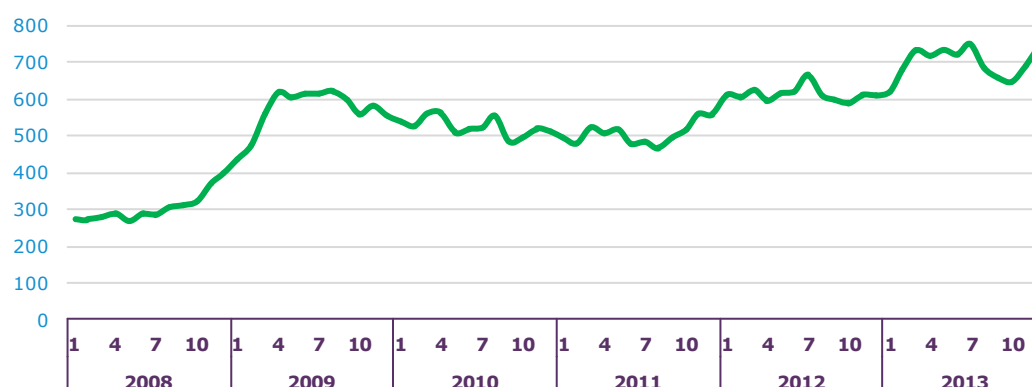
Figuur 1.5 Aantal verleende ontslagvergunningen per maand door UWV, januari 2008 - december 2013 (UWV)

1.6. Aantal faillissementen blijft hoog

De slechte economische omstandigheden betekenen ook meer faillissementen. Het aantal faillissementen blijft in 2013 op een zeer hoog niveau. Het voortschrijdend driemaandgemiddelde komt in december uit op 743 faillissementen. Dit is 22% hoger dan een jaar geleden. Bovendien heeft de dalende lijn uit het derde kwartaal zich niet doorgezet in het vierde kwartaal van 2013.

Figuur 1.6 Aantal faillissementen bij bedrijven en instellingen per maand, 3 maands voortschrijdend gemiddelde, januari 2008 – december 2013 (CBS)

Het aantal bedrijven (excl. eenmanszaken) dat in geheel 2013 failliet ging, steeg met 12 procent tot 8.275.

Bij de bedrijven (excl. eenmanszaken) werden de meeste faillissementen uitgesproken in de handel en de bouw. In de industrie in de bedrijfstak vervoer en opslag zijn in 2013 iets minder bedrijven failliet dan in 2012. Dat geldt ook voor de financiële dienstverlening, maar wel met een uitschieter naar boven in december 2013⁴.

⁴ CBS Persbericht '[Record faillissementen in 2013](#)', 23 januari 2014

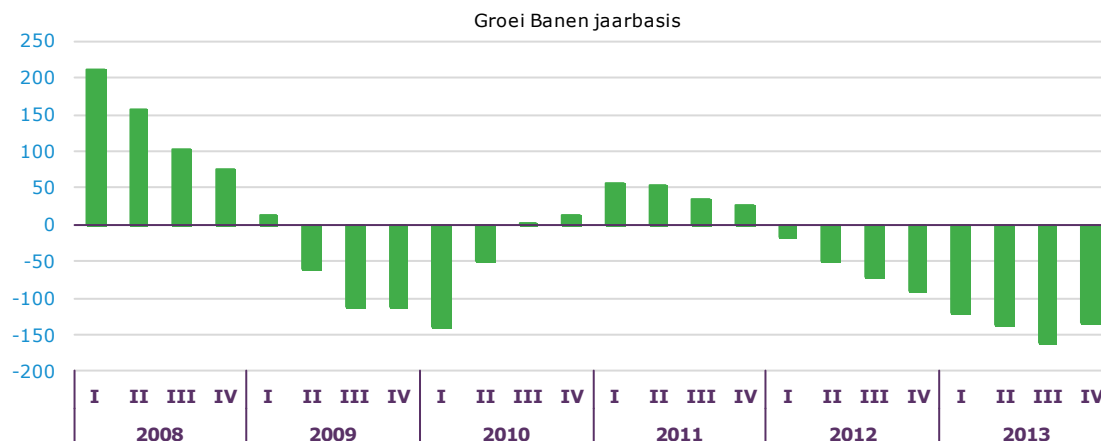
1.7. Twee jaar krimp van de werkgelegenheid

Het aantal banen van werknemers is in het vierde kwartaal van 2013 1,7% ofwel 134 duizend lager ten opzichte van hetzelfde kwartaal van 2012 (figuur 1.7). Er is al acht kwartalen op rij sprake van krimp.

Opvallend is dat de krimp in het vierde kwartaal iets minder groot is dan de twee voorgaande kwartalen.

Figuur 1.7 Ontwikkeling van het aantal banen per kwartaal, tot en met het vierde kwartaal 2013 (ten opzichte van hetzelfde kwartaal voorgaand jaar) (CBS)

X 1.000

D

e Arbeidsmarktbarometer van Manpower duidt voor het 1^e kwartaal van 2014 eveneens op een minder ongunstige ontwikkeling⁵ Het aantal werkgevers dat een krimp van de werkgelegenheid voorziet in het eerste kwartaal van 2014 is nu namelijk even groot als het aantal dat een groeiende werkgelegenheid verwacht.

Overigens geldt dat verreweg de meeste werkgevers (93%) als antwoord geven 'het personeelsbestand wijzigt niet': de Manpower barometer moeten we vooral zien als 'stemmingsbeeld van ondernemers'.

1.8. Drie honderd duizend banen minder in vijf jaar tijd

We zien dat alle 12 onderscheiden sectoren te maken hebben met werkgelegenheidsverlies in het vierde kwartaal (ten opzichte van een vol jaar terug). Wat extra opvallend is dat ook de werkgelegenheid van de sector zorg en welzijn al vier kwartalen lager is dan een vol jaar terug. Bezuinigingen (zoals in de kinderopvang) zorgen voor minder werkgelegenheid. Bovendien is het mogelijk dat instellingen anticiperen op toekomstige bezuinigingen en daardoor extra behoedzaam zijn om nieuw personeel aan te trekken.

Naast de zorg (38 duizend banen minder ten opzichte van een vol jaar geleden) zien we ook fors werkgelegenheidsverlies in de bouwnijverheid (-28 duizend) en handel, vervoer en horeca (-19 duizend).

Voor een vergelijking tussen nu en het begin van de kredietcrisis, hebben we in tabel 1.1 de ontwikkeling van de werkgelegenheid per hoofdsector zichtbaar gemaakt in de afgelopen vijf jaar.

⁵ Manpower, 'Manpower Employment Outlook Survey, Nederland Q1/2014', December 2013.

De Nederlandse economie als geheel heeft in het vierde kwartaal van 2013 3,7% minder banen dan vijf jaar terug. Dit komt overeen met een krimp van 294 duizend banen in 5 jaar. Alleen de sector zorg laat nog een groei van de werkgelegenheid zien. Maar ook daar keert recent de ontwikkeling: de afgelopen vier kwartalen is het aantal banen in de zorg lager dan in het overeenkomstige kwartaal van 2012. Veel werkgelegenheidsverlies zien we bij de bouw (-20% in 5 jaar), verhuur van onroerend goed (-16%) en de financiële en zakelijke dienstverlening (-11,5%).

Tabel 1.1 Ontwikkeling van het aantal banen van werknemers, per sector, vierde kwartaal 2008 en 2013 (CBS)

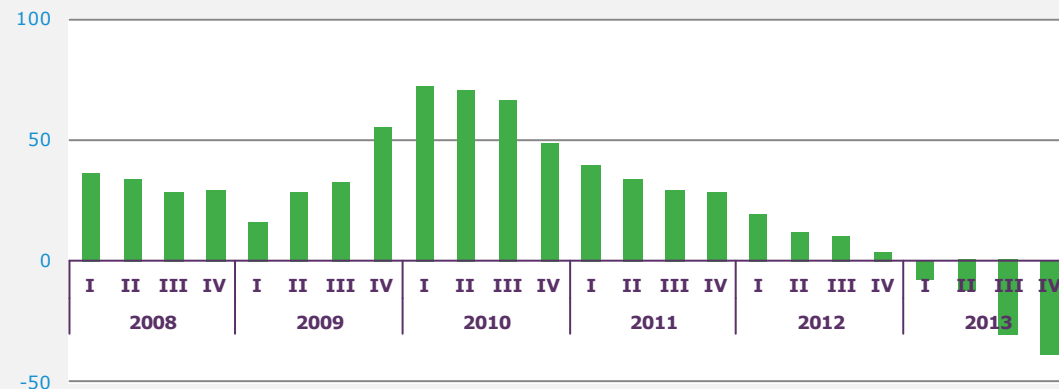
	Banen werknemers 2008 4e kwartaal	Banen werknemers 2013 4e kwartaal	2008-2013
F Bouwnijverheid	402	320	-20,4%
L Verhuur en handel van onroerend goed	75	63	-16,0%
K Financiële dienstverlening	278	246	-11,5%
B-E Nijverheid (geen bouw) en energie	927	847	-8,6%
M-N Zakelijke dienstverlening	1388	1281	-7,7%
J Informatie en communicatie	255	238	-6,7%
R-U Cultuur, recreatie, overige diensten	275	262	-4,7%
P Onderwijs	511	488	-4,5%
A-U Alle economische activiteiten	7978	7684	-3,7%
O Openbaar bestuur en overheidsdiensten	513	504	-1,8%
A Landbouw, bosbouw en visserij	105	104	-1,0%
G-I Handel, vervoer en horeca	2019	2004	-0,7%
Q Gezondheids- en welzijnszorg	1230	1328	8,0%

Box 1.1 Zorg en welzijn van banenmotor naar krimpsector

Sinds het uitbreken van de kredietcrisis is de werkgelegenheid (werknemersbanen) fors gekrompen. De impact van de crisis verschilt natuurlijk per economische sector. De Nederlandse economie als geheel heeft in het vierde kwartaal 2013 bijna 4% minder banen dan vijf jaar geleden. Dit komt overeen met een krimp van ruim 300 duizend banen. De bouw, verhuur en handel van onroerend goed en de financiële dienstverlening krijgen forse klappen. Een gunstige uitzondering is zorg en welzijn. Zorg en welzijn is de enige sector waar de werkgelegenheid sinds uitbreken van de kredietcrisis is gegroeid. De groeiende behoefte aan zorgdiensten heeft gezorgd voor een forse groei van de werkgelegenheid in de sector: met 8%. Als we over een wat langere periode kijken, dan zien we dat in tien jaar tijd (2002-2012) de werkgelegenheid in het bedrijfsleven daalde met 76 duizend banen, maar in de collectieve sector groeide met 316 duizend banen. De werkgelegenheidsgroei in de sector zorg en welzijn was daarvoor nagenoeg volledig verantwoordelijk.

Aan dit gunstige beeld voor zorg en welzijn is een einde gekomen. Vanaf medio 2010 zien we dat de groei van het aantal banen in de zorg en welzijn steeds geringer wordt. In 2013 kantelt het beeld. Als gevolg van overheidsmaatregelen om de kosten in de zorg te beheersen, is de sector in 2013 sterk onder druk komen te staan. Vooruitlopend op het ingaan van deze maatregelen spelen zorgaanbieders hierop in, door aanpassing in het aanbod en daarmee de werkgelegenheid. Vooral in de ouderenzorg en de thuiszorg verdwijnen banen.

Figuur Groei aantal banen in zorg en welzijn (ten opzichte van hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar) in duizenden

Bron: CBS, statline (7 januari 2014)

Dat de arbeidsmarkt in de sector zorg en welzijn aan het kantelen is, zien we al geruime tijd aan de ontwikkeling van het aantal WW-uitkeringen in deze sector. In de periode 2010-2013 neemt het aantal lopende WW-uitkeringen zeer sterk toe bij zorg en welzijn. We zien daar een groei van 22 duizend (eind 2009) naar 60 duizend (eind 2013): een groei met 38 duizend: +170%. Terwijl de groei voor de Nederlandse arbeidsmarkt als geheel veel minder groot was: +40%.

Overigens was het WW-percentage (het aantal lopende WW-uitkeringen als percentage van de werkgelegenheid) in 2013 van zorg en welzijn nog altijd lager dan voor de Nederlandse arbeidsmarkt als geheel.

Box gebaseerd op UWV, 'UWV Arbeidsmarktprognose 2014, update', februari 2014

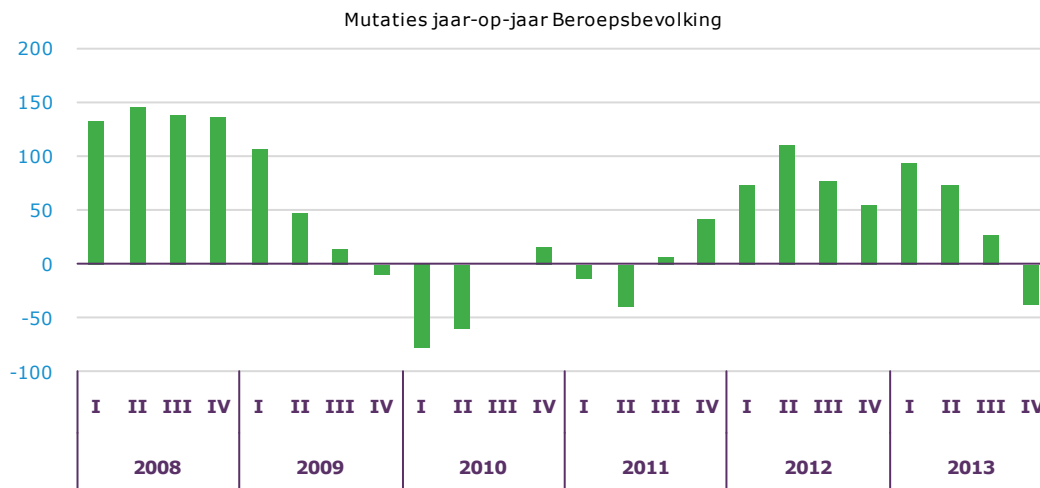
1.9. Beroepsbevolking neemt af

In de voorgaande paragraaf stond de vraag naar arbeid door werkgevers centraal. In deze paragraaf kijken we naar het aanbod van arbeid door werknemers: beroepsbevolking.

De omvang van de beroepsbevolking ligt eind december 2013 zo'n 38 duizend lager dan één jaar geleden: een krimp met 0,5%. (figuur 1.8).

Figuur 1.8 Ontwikkeling van de beroepsbevolking per ultimo kwartaal, tot en met vierde kwartaal 2013 (ten opzichte van hetzelfde kwartaal voorgaand jaar) (CBS)

X 1.000

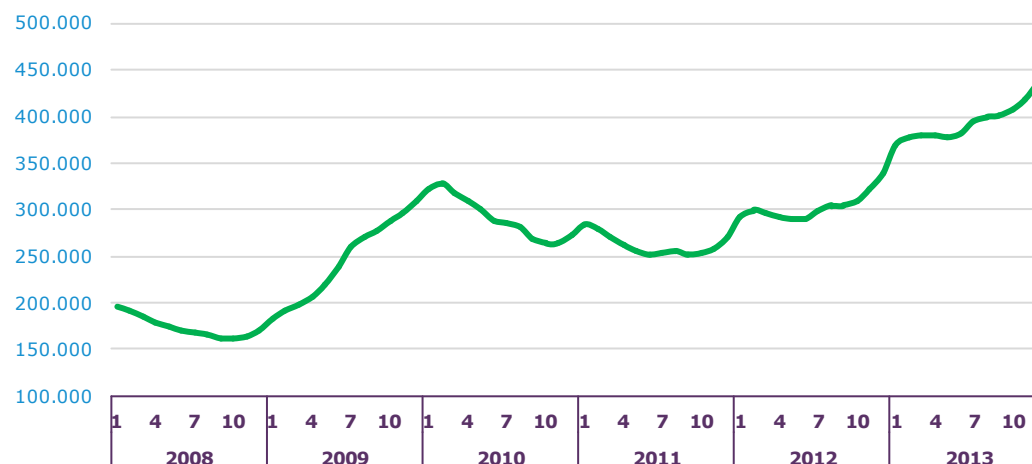
Dit gaat gepaard met een daling van de bruto arbeidsparticipatie, als saldo van een verdere stijging bij ouderen en een daling bij jongeren. Bij ouderen spelen de versobering van pensioenuitkeringsregelingen, een hoger verwachte AOW-leeftijd en de onzekerheid over de hoogte van toekomstige pensioenen een rol in de grotere bereidheid om langer door te werken. Dat laatste lukt niet iedereen. De netto arbeidsparticipatie neemt – door de krimpende werkgelegenheid – af. En bij ouderen is wel sprake van een groeiende netto arbeidsparticipatie, maar die groei is minder sterk dan de groei van de bruto arbeidsparticipatie. De arbeidsparticipatie van jongeren is nog steeds lager dan voor de economische crisis van 2009.

1.10. Instroom in de WW hoog

Het aantal WW-uitkeringen is eind december 2013 toegenomen tot meer dan 437 duizend, ofwel 29% hoger dan een jaar geleden. Een dergelijk hoog niveau van het aantal WW-uitkeringen in deze periode van jaar (seizoen) is sinds 1996 niet voorgekomen. We duiden de huidige situatie als volgt:

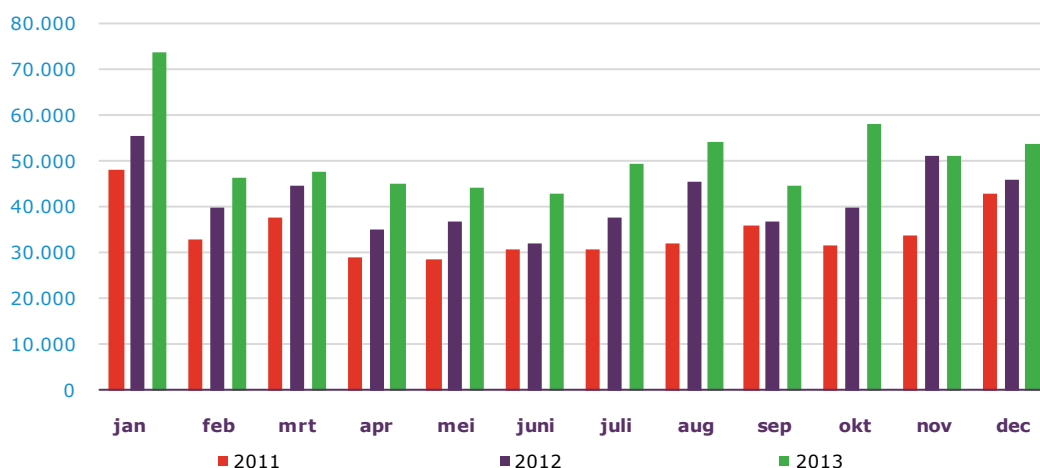
- Enerzijds is de huidige situatie te zien als problematischer dan in 1996. Het aantal WW-uitkeringen ligt nu hoger, ondanks dat de uitkeringsvoorwaarden nu strenger zijn waardoor het aantal WW-uitkeringen wordt gedrukt.
- Anderzijds is de omvang van de arbeidsmarkt (gemeten aan het aantal banen) nu een vijfde groter dan toen. Dit vergroot – bij overig gelijkblijvende omstandigheden – het aantal WW-gerechtigden. Al met al duiden we het niveau van de WW-uitkeringen aan als hoog.

Figuur 1.10 Aantal WW-rechten januari 2008 – december 2013 (UWV)

De economische omstandigheden zijn ook duidelijk zichtbaar in de instroom in de WW. De instroom in de WW ligt praktisch in elke maand van 2013 hoger: de groene balken zijn hoger dan de paarse balken in figuur 1.11.

Figuur 1.11 WW-instroom januari 2011 – december 2013 (UWV)

1.11. Arbeidsmarktontwikkelingen in vijf jaar

In de periode van 2009-2013 krimpt de Nederlandse economie opgeteld met 3½%. En dit heeft forse invloed op arbeidsmarkt. Tabel 1.2 geeft een overzicht.

De vraag naar arbeid (banen) is met ongeveer 300 duizend gedaald. Daarnaast is het aanbod van arbeid door de bevolking (beroepsbevolking) gegroeid met 66 duizend. Het gevolg is 267 duizend meer WW-gerechtigden. Overigens komen mutaties van vraag en aanbod niet precies tot uiting in de groei van het aantal WW-gerechtigden⁶.

Tabel 1.2 Arbeidsmarktontwikkelingen in vijf jaar (x 1.000)

	4e kwartaal 2008	4e kwartaal 2013	Mutatie
Banen van werknemers	7.978	7.684	-294
Beroepsbevolking	7.789	7.855	66
WW-uitkeringen	171	438	267

⁶ Er zijn de volgende verschillen te noemen:

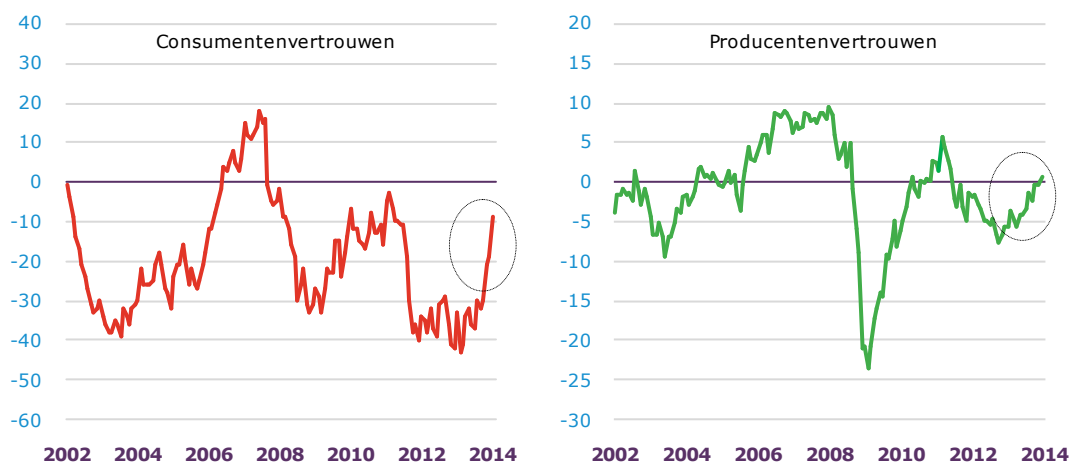
- Kwalitatieve discrepanties: de gevraagde opleiding/vaardigheden wijken af van de aangeboden opleiding/competenties door werkzoekenden. Maar ook regionale discrepanties spelen een rol: een vacature in Zeeland wordt gewoonlijk niet ingevuld door een werkzoekende uit Groningen.
- Verschil in wijze van tellen. De omvang van de beroepsbevolking wordt bepaald door een steekproef en het aantal WW-uitkeringen is gebaseerd op een integrale telling.
- Definities verschillen. Een persoon wordt geteld tot de beroepsbevolking als hij 12 uur of meer per week werkt of wil werken. Bij de banen wordt geen uren criterium gehanteerd, bovendien kan één persoon meerdere banen hebben.
- Niet iedereen die een baan verliest heeft recht op een WW-uitkering. Bovendien is een WW-uitkering tijdelijk en wordt in ieder geval na maximaal 38 maanden beëindigd.

2. Verwachtingen 2014

2.1. Consumenten veel minder pessimistisch

Het CBS meet elke maand het vertrouwen in de Nederlandse economie. Die metingen zijn belangrijk omdat deze vertrouwensindicatoren een indruk geven in welke richting de economie zich naar verwachting gaat ontwikkelen. Consumenten en bedrijven met weinig vertrouwen in de toekomst, doen minder bestedingen. En minder bestedingen betekent minder economische groei of zelfs economische krimp. Vervolgens zijn economische ontwikkelingen *de* bepalende factor voor de arbeidsmarktontwikkelingen.

Figuur 2.1 Vertrouwen in de Nederlandse economie van consumenten (links) en van producenten (rechts) tot en met januari 2014 (CBS)

Toelichting:

- Als het cijfer boven de nullijn ligt, zijn de optimisten in de meerderheid
- Als het cijfer onder de nullijn ligt, zijn de pessimisten in de meerderheid
- Bijvoorbeeld 30% van de consumenten is optimistisch en 70% pessimistisch: vertrouwen is -40% (30%-70%)

Het vertrouwen van consumenten verbetert de laatste maanden aanzienlijk (figuur 2.1, links). Ook bij producenten zien we een keer ten goede: de meerderheid van de producenten is de maanden december en januari positief gestemd (figuur 2.1, rechts).

De conclusie is dat het vertrouwen in de Nederlandse economie de afgelopen maanden verbetert, hoewel het sentiment bij consumenten per saldo nog steeds negatief is.

2.2. Wel economische groei, niet meer banen

Het conjunctuurbeeld is eind januari beter dan eind december. Er waren meer verbeteringen dan verslechtingen. Het zwaartepunt van de indicatoren in de Conjunctuurklok van het CBS ligt in de fase van herstel. Op vier na liggen alle indicatoren in de Conjunctuurklok echter nog onder hun langjarige trend⁷. In 2013 krimpt de Nederlandse economie nog. Voor 2014 zijn de vooruitzichten iets beter. De economische bureaus van de vier grote Nederlandse banken, DNB en CPB verwachten unaniem een lichte economische groei (tabel 2.1). Ook over de werkloosheid heerst eensgezindheid: die groeit volgens alle economische instituten in 2014. De verwachte werkloosheidsgroei loopt uiteen van 9 tot 12%.

De economische groei is zo klein, dat – ook door vergroting van de productiviteit van arbeid – het bedrijfsleven toe kan met minder inzet van arbeidskracht. Bovendien zijn overheidsorganisaties en de zorg bezig met het uitvoeren van bezuinigingen, wat in deze sectoren neerkomt om minder werkgelegenheid. De vraag naar arbeid neemt dus af. Daardoor moet in 2014 rekening gehouden worden met meer werkloosheid.

Tabel 2.1 Groei economie en mutatie gemiddeld werkloosheidspercentage volgens de grote Nederlandse banken, CPB, DNB en UWV in 2014

	Economische groei 2014	mutatie Bron gemiddeld werkloosheids % 2014 a)	
ABN AMRO	0,40%	10%	ABN AMRO: Nederlandse economie in zicht, 4 februari 2014
Rabobank *)	0,50%	11%	Rabobank: Conjunctuurbeeld, 5 februari 2014
ING	0,50%	10%	ING: Dutch Economic Outlook, 12 december 2013
CPB	0,50%	11%	CPB: Decemberraming 2013: economische vooruitzichten 2014
De Nederlandse Bank *)	0,50%	9%	DNB: Economische Ontwikkelingen en Vooruitzichten december 2013 nr. 6
UWV **)	-	12%	UWV: UWV Landelijke Arbeidsmarktprognose 2014 (update, 3 februari 2014)

a) Toename van de gemiddelde werkloosheid in het jaar als percentage van de beroepsbevolking (nationale definitie). Bijvoorbeeld. een toename van het gemiddeld werkloosheidspercentage van 5 naar 5,5 betekent een mutatie van +10%.

*) De Nederlandse Bank en Rabobank prognosticeren alleen de internationale definitie.

**) UWV volgt de economische groeicijfers van het CPB. De mutatie betreft de groei van het aantal WW-uitkeringen.

Naast de positieve signalen laten alle bureaus ook waarschuwingen horen over risico's die economisch herstel kunnen bedreigen. Internationaal zijn dat bijvoorbeeld tegenvallers in de wereldhandel of opleving van de financiële crisis in Europa. Risico's in eigen land zijn bijvoorbeeld vertragingen in de toename van investeringen en particuliere consumptie of toch nog extra bezuinigingen om de overheidsfinanciën op orde te krijgen. De geringe koopkrachtverbetering in 2014 zal bijvoorbeeld niet in zijn geheel worden omgezet in consumptie, maar wordt door huishoudens ook gebruikt om reserves te herstellen. Het groeiend vertrouwen van producenten en consumenten is positief, maar ook nog broos.

2.3. Aantal WW-uitkeringen in 2014 verder omhoog

UWV heeft begin juni de arbeidsmarktprognose 2013-2014 gepresenteerd. Inmiddels zijn er nieuwe macro economische verwachtingen van het Centraal Planbureau.

Op basis van de nieuwste economische doorrekening van het CPB⁸ is een update van de landelijke UWV arbeidsmarktprognose 2014 gemaakt.⁹ De nieuwe verwachting voor eind 2014 komt uit op 485.000 WW-uitkeringen. Een toename van 12% ten opzichte van 2013.

De groeiverwachting voor de economie is nog altijd beperkt en omdat de arbeidsmarkt vertraagd reageert, zal het nog enige tijd duren voordat een dergelijk economisch herstel zich vertaalt in meer banen, minder werkzoekenden en minder WW-uitkeringen. In ieder geval pas na 2014.

⁷ CBS [Conjunctuurklok 'Conjunctuurbeeld verbetert verder'](#), 31 januari 2014

⁸ CPB, ['Decemberraming 2013, Economische vooruitzichten 2014'](#), december 2013.

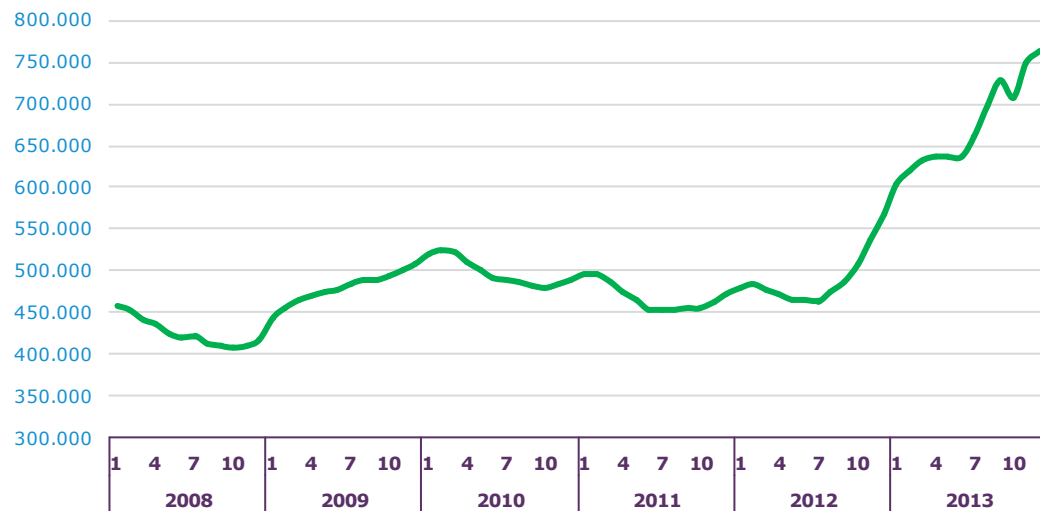
⁹ [UWV Landelijke arbeidsmarktprognose 2014, update](#); februari 2014.

Ingeschreven werkzoekenden

Minder vraag naar arbeid door werkgevers geeft meer werkzoekenden. Meer aanbod van arbeid door werknemers leidt ook tot meer werkzoekenden. Deze ontwikkeling zien we duidelijk bij het aantal niet-werkende werkzoekenden (hierna *werkzoekenden* genoemd): dat groeit – afgezien van oktober - duidelijk.

Tegelijkertijd geven we aan dat het aantal ingeschreven werkzoekenden vooral gezien moet worden als een administratief gegeven. De werkzoekencijfers worden namelijk in sterke mate bepaald door registratieprocessen van UWV en gemeenten. Voor adequate regionale en landelijke arbeidsmarktinformatie geven cijfers over het aantal verstrekte WW-uitkeringen een beter beeld van de actuele dynamiek. Daarom is UWV voor arbeidsmarktinformatie primair overgestapt op WW-cijfers (paragraaf 1.11).

Figuur Aantal werkzoekenden per maand tot en met december 2013 (UWV)

Colofon

Uitgave

UWV
Afdeling Arbeidsmarktinformatie en -advies

Postadres

Postbus 58285
1040 HG Amsterdam

Inlichtingen

Tel. 020 687 1367

Redactie

Arie Vreeburg
Feike Reitsma
Roland Keiren

Disclaimer

Alles uit deze uitgave mag worden overgenomen, echter uitsluitend met bronvermelding.

UWV © 2014

